

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HÖGSKOLAN FÖR SCEN OCH MUSIK

TRE KÖRSTYCKEN FÖR GUDSTJÄNSTBRUK

Helén Grahn

Examensarbete inom körpedagogisk kurs, 7,5 hp

Vårterminen 2012

Innehållsförteckning

1. Bakgrund och syfte

2. Metod/Genomförandet

2.1 Förberedelser

2.2 *Vårsång*

2.3 *Stark är din vind*

2.4 *Bön*

3. Resultat

3.1 *Vårsång*. Sopranstämman

3.2 Del av *Vårsång*

3.3 *Stark är din vind*. Sopranstämman

3.4 *Stark är din vind*. Del av körsats

3.5 *Bön* Sopranstämma

3.6 *Bön*. Delar av 3-stämmig sats

3.7 *Bön*. Delar av 4-stämmig sats

4. Reflektion

5. Tack

6. Käll-/litteraturförteckning

1. Bakgrund och syfte

Hur många gånger har inte en körledare, kördirigent varit stressad över att gudstjänsten eller konserten närmar sig och av olika anledningar hanns inte det med som var planerat. Då kan det vara skönt att ha några enkla körstycken att plocka fram. De där styckena som alltid funkar och passar stora delar av året.

Eller så har vi den lilla kyrkokören med mer eller mindre ovana sångare som behöver lagom svårighet på repertoaren. Det krävs några repetitioner och sen ska det fungera.

Syftet med mina kompositioner är att de ska vara enkla och välklingande. Lätta att ta upp då och då. Dock med all respekt och ödmjukhet inför andra komponister med stor erfarenhet och kunskap.

Har av mina kurskamrater förstått att det finns behov av tre-stämmiga körsatser i lättare svårighetsgrad för gudstjänstbruk. Speciellt tre-stämmig (SAB) a cappellastycken. Tonspråket och stilen får gärna vara influerad av folkvisa, visa, jazz(afro), och samtidigt vara i någon slags traditionell körstil. som t ex Sommarpsalm av Wirsén/Åhlén eller Hugo Alfvéns sats av Glädjens blomster. Vill också sträva efter att de ska vara användbara vid många tillfällen under kyrkoåret.

2. Metod/Genomförandet

2.1 Förberedelser

Jag analyserade fint klingande SAB-arrangemang och försökte studera varför de lät så fint. Googlade på "Tre-stämmig kör" för att se vad som fanns. Lade även till ordet "komponera". Men jag hittade dock inte så mycket. Sökte också på "kontrapunkt" och läste bl a på Wikipedia vad som skrevs där.

Jag citerar:

” Kontrapunkt(från [latinets punctus contra punctum](#) 'not mot not') är en teknik för [polyfon musikalisk komposition](#), en uppsättning verktyg för att fläta ihop olika stämmor som är självständiga (var och en mer eller mindre sin egen [melodi](#)), men ändå lätt få dem att hänga samman både lodrätt (i stämväven) och vågrätt (över den tid stycket tar). (Termen *stämmor* används ofta något olika i [konstmusik](#) och [populärmusik](#). I många populärmusikaliska genrer är stämmorna normalt osjälvständiga ackordtoner, bestämda av [ackordens](#) följd och lägen och av melodin, såvida inte den också är sekundär till ackorden.”

Jag bläddrade i Valdemar Söderholms bok *Harmonilära* och försökte hitta något angående 3-stämmig sats. Det jag såg handlade dock mest om 4-stämmig sats.

Med hjälp av Spotify, Youtube och andra inspelningar kunde jag lyssna på passande körsatser/kompositioner. Varför klingade de så bra? Med dessa förberedelser samt egna erfarenheter satte jag igång.

I raderna som följer ska jag försöka beskriva arbetsprocessen i de olika körstyckena.

2.2 Vårsång

Jag använde notskrivnings-programmet Sibelius och försökte hitta tre-stämmiga klanger som skulle passa mitt slutmål. Detta var i december månad så mina försök fick titlar efter datum som *27 december, 1 januari* osv. Ett tag blev det *Julklockor*

Skrev också en egen kort melodi utan att tänka i traditionella tonaliteter. Jag gjorde två stämmor under som lät bra. Märkte då att det ändå blev harmonisk, tonal musik, trots min ambition att inte skriva det. Jag blev inte nöjd utan lade då kompositionen åt sidan.

Jag studerade vidare i äldre kompositioner t ex Palestrina och försökte se vad som hände i musiken. Såg t ex att med ett tillfälligt för-eller återställningstecken så kunde det hända något nytt och fräscht i stycket. Det kunde leda harmoniken i lite andra banor.

Jag återgick till kompositionen och prövade om det gick att göra något. Mitt resultat blev efter många turer hit och dit med byte av toner, notvärden, text, titel mm stycket *Vårsång*. Vill också nämna att texten kom till efter mina andra två stycken. Den mognade fram allteftersom. *Julklockor* blev *Vårsång*.

2.3 Stark är din vind

Att skriva texter är svårt, tycker jag. Försökte hitta inspiration i böcker mm. Var på biblioteket, tittade runt och lånade hem några lyrikböcker. Hittade till slut en bok i vår egna bokhylla, *Tystnad ljus* med Anders Frostensons texter. Boken är en samling av dikter, psalmer och böner som hans dotter, Karin Lidman Frostenson satt ihop. Där fastnade jag för dikten ”Stark är din vind. Som fjun vi förs. I dig vi lever, andas, rörs.”

Därefter försökte jag hitta passande toner, rytmer, tonalitet samt någon slags form till texten. Efter en tids funderande och experimenterande beslöt jag mig för att skriva en melodi till texten och harmonisera den. Melodin bygger i första delen på en d-dorisk skala och mellandelen är i F-dur, som i sin tur övergår till sista delen som återigen är d-dorisk. En slags ABA-form.

Utifrån ackordharmoniseringen skrev jag sedan altstämman, baritonstämman och senare ett pianoackompanjemang.

2.4 Bön

Det började med att jag satt vid pianot och lekte. Försökte hitta treklanger som jag tyckte var vackra. Jag fastnade för en klangföljd med täta, låga toner. Dessa utgick jag ifrån och byggde sedan vidare.. Jag tänkte inget harmoniskt (vilket det dock som vanligt verkade bli ändå). Jag lyssnade och höll mig hela tiden till treklanger. Var mycket kritisk i mitt lyssnande både vertikalt och horisontellt. Jag gav mig inte förrän jag var helt nöjd.

Nu behövdes det en text. Jag ville gärna prova bibeln som textkälla. Kompositionen kändes åt det meditativa hållet och då skulle det passa med en slags böntext. Jag testade med *Herrens bön*. Det kändes bra på många ställen, men det var svårt att få till den ordagrant. Så jag bestämde mig för att justera texten så den skulle passa. Därav förtydligandet:”Med inspiration av *Herrens bön*” i textupplysningen.

Den finns i både en trestämmig SAB-sats och en fyrstämmig SATB-sats. Jag skrev den trestämmiga först. Den fyrstämmiga satsen kom till av att jag funderade på att ha med den vid körpedagogutbildningens examenskonsert. Det var inte helt enkelt att sätta en fjärdestämman (basstämma) till de redan skrivna tre stämmorna. Min strävan var att försöka behålla den trestämmiga satsen och bara sätta en basstämma därtill. Men för att bli nöjd var jag tvungen att justera om alt och tenor-stämmorna.

3. Resultat

3.1 Vårsång. Sopranstämman

Vårsång

Text och musik
Helén Grahn

$\text{♩} = 110$

Lju - set nu vän - der till mörk - tyng - da län - der. Fåg - lar - na sjung - er och

7
hål - ler kon - sert. Små frön in - und - er mark, små kryp i

12
skog och park. Med oss nu gläd - jas att nu är det vår.

1. Ljuset nu vänder till mörktyngda länder.
Fåglarna sjunger och håller konsert.
Små frön inunder mark,
små kryp i skog och park,
med oss nu glädjas att nu är det vår.

2. Värmen ger styrkan och väcker upp sovande.
Ny energi fyller levande liv.
Celler som utvecklas,
kroppar som uppvaknas,
kisar och sträcker sig upp emot skyn.

3. Skapelsen fylls utav växter och varelser.
Sinnena leker och njuter av allt.
Full utav tacksamhet,
full utav ödmjukhet.
Tacksam för ljuset som liv till allt ger.

4. Värmande strålar som når in till själen,
ger oss nytt hopp och en flödande kraft
Värmare luft så skön,
marken blir härligt grön
Du käre Skapare tack för ditt ljus.

3.2 Vårsång. Del av körsats

Vårsång

Text och musik
Helén Grahn

The musical score is written in 3/4 time with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). It consists of two systems of staves. The first system has two staves: the top staff is for Soprano and Alto, and the bottom staff is for Baritone. The second system also has two staves: the top staff is for Soprano and Alto, and the bottom staff is for Baritone. The lyrics are written above the notes in Swedish.

Sopran
Alt

Lju - set nu vän - der till mörk - tyng - da län - der.

Bariton

Lju - set vän - der mörk - tyng - da län - der.

5

S.
A.

Fåg - lar - na sjung - er och hål - ler kon - sert.

B.

Fåg - lar sjung - er hål - ler kon - sert.

3.3 Stark är din vind. Sopranstämma

Stark är din vind

Anders Frostenson

Helén Grahn

The musical score is written in 4/4 time and consists of four staves. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat major). The melody is written in a soprano voice. The lyrics are in Swedish. The second staff continues the melody and includes guitar chords: G, Dm13, Dm7, C, Dm, C, Dm, Dm/C. The third staff continues the melody and includes guitar chords: Bbmaj9, F, C, C6, Dm7, F6, F, G7, A7. The fourth staff continues the melody and includes guitar chords: Dm7, C, Dm, Dm13, C, Dm7, Dm11. The lyrics are: Stark är din vind, stark är din vind. Stark är din vind. Som fjun fjun fjun vi bärs. Stark är din vind, stark är din vind stark är din vind. I dig vi le - ver, an - das, rörs. I dig vi le - ver, an - das, rörs. Stark är din vind, stark är din vind. Stark är din vind.

3.4 *Stark är din vind*. Del av körsats

Stark är din vind

Anders Frostenson

Helén Grahn

Dm⁷ *C* *Dm* *G⁹* *Dm⁷*
 Alla stämmor melodin 1x

Sopran
Stark är din vind, stark är din vind. Stark är din vind. Som

Alt
Stark vind, stark vind. Stark är din vind. Som

Bariton
Stark, stark vind. Stark är din vind. Som

5 *f[♯]maj⁷* *G* *Dm¹³* *Dm⁷* *C* *Dm*

Sopran
fjun fjun fjun vi bärs. Stark är din vind, stark är din vind

Alt
fjun fjun vi bärs. Stark vind, stark vind.

Bariton
fjun vi bärs, som fjun vi bärs. Stark, stark vind.

3.5 Bön Sopranstämma

Bön

Helén Grahn
text: inspirerad av Herrens bön

Sopran

Du vår Fa - der som är i him - len. Hel - gat är ditt
7 he - li - ga namn. Du vår Fa - der som är i him - len låt ditt
14 ri - ke kom - ma till oss. På den - na jord låt Din vil - ja få ske.
21 Lik - som den rå - der i him - len så hög. Ge oss id - ag mat på vå - ra bord. För
27 låt oss för det vi gör fel och hjälp oss för - lå - ta and - ra som i sku - ld till oss
32 står. Vid pröv - ning ens stund finns Du där tätt in - till. Du går bred
38 vid räd - dar oss från allt ont. Ty Ditt är ri - ket, mak - ten ock - så.
45 Din är är - an i ev - ig - het. A - men.
51 A - men, A - men, a - men

3.6 Bön. Delar av 3-stämmig sats

Bön

3-stämmig sats

Helén Grahm

Text: inspirerad av Herrens bön

p = 74

Sopran

Alt

Bariton

p

c.b.ch.

p

c.b.ch.

Du vår Fa - der

7

S.

A.

B.

som är i him - len. Hel - gat är ditt he - li - ga namn. Du vår

Du vår

Du vår

14

S.

A.

B.

Fa - der som är i him - len. Låt ditt ri - ke kom - ma till oss.

fa - der som är i him - len. Låt ditt ri - ke kom - ma till oss

fa - der som är i him - len. Låt ditt ri - ke kom - ma till oss

Obs! 8 sista takterna av Bön

2

21

S. *p* A - - - - - men. A - - - - - men.

A. *p* A - - - - - men. A - - - - - men.

B. *p* A - - - - - men. A - - - - - rit. men.

25

S. *pp* A - - - - - men, a - - - - - men

A. *pp* c.b.ch

B. *pp* c.b.ch

Detailed description: This is a musical score for a voice and piano piece. It consists of two systems of staves. The first system covers measures 21 to 24, and the second system covers measures 25 to 28. The key signature is one flat (B-flat major or D minor). The vocal parts (Soprano, Alto, and Bass) are written in treble and bass clefs respectively. The piano accompaniment is written in bass clef. The lyrics are in Swedish. The score includes dynamic markings such as *p* (piano) and *pp* (pianissimo), and performance instructions like *rit.* (ritardando) and *c.b.ch.* (crescendo). The vocal lines feature long, flowing phrases with slurs and breath marks. The piano accompaniment provides harmonic support with sustained chords and moving lines.

3.7 Bön. Delar av 4-stämmig sats

Bön
4-stämmig sats

Helén Grahm
Text: inspirerad av Herrens bön

Intro **A1**

S **A1**

A

T

B

p Du vår Fa - der, som är i

c.b.ch.

p *c.b.ch.*

p *c.b.ch.*

p Du vår fa - der, som är i

8 **A2**

S **A2**

A

T

B

him - len. Hel - gat är Ditt he - li - ga namn. Du vår Fa - der

p Hel - gat är Ditt he - li - ga namn. Du vår fa - der

pp Vår fa - der *p* Du vår fa - der

him - len. Hel - gat är ditt he - li - ga namn. Du vår fa - der

2

Obs! 8 sista takterna av Bön

15 **Outro**

S
A
T
B

A - - - men. A - - - men.

A - - - men. A - - - men.

A - - - men. A - - - men.

A - - - men. A - - - men.

19 rit.

S
A
T
B

pp A - - - men. A - - - men

pp c.b.ch

pp c.b.ch rit.

pp c.b.ch

4. Reflektion

Jag är glad och nöjd över mitt val av examensuppsats. Det har varit en rolig tid att få sitta med mina stycken. Och det har gett mig mersmak.

Jag tror att jag lyckades att uppnå mina syften. Kompositionerna blev ungefär som jag tänkt. Jag tycker de blev ganska traditionella men också förhoppningsvis lite personliga. För mig har det varit viktigt att hela tiden lyssna på klangen och samt att försöka få en god linje i stämman. Mitt motto har varit att själv "njuta" och vara helt nöjd med det jag hör.

Två av mina stycken *Bön* och *Stark är din vind* är "årstidlösa" medan *Vårsång* passar sig bäst på vårkanten.

Det var svårt att skriva i folkvise-, vis-, jazz(afro)-stil med bara 3 stämmor, då jag ofta ville ha med fler toner än tre. Att jobba enligt "Less is more"-principen var en utmaning. Dessutom var min strävan att ha dem a cappella.

Till en början satt jag med notskrivningsprogram och komponerade. Men jag tröttnade mer och mer på verktygen och framförallt på ljuden. Körljuden i Sibelius är inte i min smak. Jag kom fram till att det blev bättre och snyggare om jag hade andra ljud istället, t ex jazzkontrabas i basen. För mig var det också bra att ha pianot som hjälp emellanåt. Skönt med variation.

Jag har haft stor nytta av mitt eget musicerande. Som valthornist har en och annan duett och trios avverkats. Tror denna erfarenhet har hjälpt mig att höra när det låter bra och fylligt med få stämmor.

5. Tack

Jag vill tacka:

Först och främst min kära familj, min älskade make Lennart och mina tre älskade barn Agnes, Albin och Edvin. även min mor Gun, min far Wollmar, bror Klas, syster HannaKristin och svåger John. Tack för att ni ställde upp med att vara kör när mina alster testades. Och stort tack för att ni finns, för råd och uppmuntran. Ni är underbara.

Mina körlärare på körpedagogen: Gunno Palmqvist, Gunnar Eriksson och Jan Yngwe. Tack för det ni har lärt mig. För kunskap, inspiration och för uppmuntran. Tack vare er har min kärlek och passion till körmusik vuxit sig starkare och fått en ny dimension.

Min handledare Anders Tykesson. Tack för hjälp och stöd med min uppsats och mina kompositioner.

Mina körpedagogkurskamrater, tack för dessa två åren vi haft tillsammans. Så roligt och berikande att få umgås, sjunga och dela livet med er. Kommer verkligen sakna tisdagarna med er.

Mina kära kollegor och elever på LM Engströms gymnasium och i Kulturskolan i Öckerö Kommun. Ni är fantastiska. Jag har lärt mig så otroligt mycket av er.

6. Käll-/litteraturförteckning

Adolf Fredriks Sångbok. Körprisma för blandade röster (1983). AB Carl Gehrman's aktieförlag.

Alvad, Thomas/Asmussen, Svend-G. *Chorus 1*. 2:a utgåvan (1982). Edition Egtved, Danmark.

Frostenson Anders, Lidman Frostenson Karin (2004). *Tystnad ljus*. Bokförlaget Libris Örebro. Texten till Stark är din vind tillhör AF-stiftelsen Psalm och sång, Stockholm

Söderholm Valdemar (1959). *Harmonilära*. AB Nordiska Musikförlaget, Stockholm.

Wikipedia (nov. 2011). *Kontrapunkt*.